

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen kuntataloutta koskevat linjaukset vuosille 2022-2025

Nina Huotari, neuvotteleva virkamies

Valtionavut ja menorajoite

- Kuntataloutta tuettu yli koronasta aiheutuneiden kustannusten v. 2020. Edelleen v. 2021 kuntataloudelle kompensoidaan koronan vaikutuksia valtionosuuksin, avustuksin sekä korotetulla yhteisöveron jako-osuudella.
- Vuonna 2022 koronan vaikutusten arvioidaan väistyvän ja myös valtion koronatukitoimet päättyvät. Kuntatalouden tilanne heikkenee palautuen ns. normaalitilaan.
- Kuntien valtionavut ovat 13,1 mrd. euroa v. 2022, josta peruspalvelujen valtionosuus 7,9 mrd. euroa. Kuntien verotulomenetyksen kompensatiot ovat n. 2,6 mrd. euroa.
 - Soten ja pelastustoimen tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille v. 2023, minkä myötä peruspalvelujen valtionosuudet pienenevät merkittävästi. Uudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä.
- Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet ovat n. 1,1 mrd. euroa koko kehyskauden ajan.
- JTS-asetuksen mukaan hallituksen tulee asettaa rajoite valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalle menojen muutokselle (menorajoite).
 - Hyvinvointialueiden perustamisesta johtuen menorajoitteen seuranta ei enää v. 2023 ole mielekästä, eikä menorajoitetta aseteta tässä JTS:ssä. Kuntien tehtäväkenttä pienenee merkittävästi ja monet vaalikauden tehtävien ja velvoitteiden laajennukset kohdentuvat hyvinvointialueille.
 - Kuntatalouden ohjausmekanismeja arvioidaan kuluvan vuoden aikana mm. JTS-asetuksen päivityksen yhteydessä.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät uudet kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet (1/2)

- Lastensuojeluun säädetään asteittain kiristynvä henkilöstömitoitus (vuonna 2022 mitoitus on 35 asiakasta/työntekijä), joka lisää valtionosuuksia 4,8 milj. eurolla vuonna 2022.
- Kansallisen seulontaohjelman laajennus (suolistosyövän lisääminen seulontaohjelmaan) lisää valtionosuuksia 10 milj. eurolla vuonna 2022.
- Hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen (0,7) toteuttaminen ja vaikutusarvion tarkentuminen lisäävät valtionosuuksia 43 milj. eurolla vuonna 2022. Yhteensä hoivahenkilöstön vähimmäismitoitukseen liittyvä lisäys on 96,5 milj. euroa vuonna 2022.
- Vuodesta 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyvät toimenpiteet ja rahoitus on siirretty perustettaville hyvinvointialueille.
- Valmistelua TE-palveluiden siirtämisestä kunnille jatketaan siten, että tehtävät siirtyisivät vuoden 2024 aikana.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät uudet kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet (2/2)

- Varhaiskasvatuksessa toteutettavaan lasten tukeen osoitetaan valtionosuuksia 6,25 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuriministeriön kautta 8,8 milj. euroa vuonna 2022. Vuodesta 2023 alkaen lisäys on 15 milj. euroa ja kohdennetaan peruspalvelujen valtionosuuksien kautta.
- Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman toimeenpanoa jatketaan ja vuonna 2022 siihen osoitetaan 10 milj. euroa, josta kuntien osuus 9 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä muihin tukitoimiin opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseksi kohdennetaan 70 milj. euroa vuodelle 2022, mistä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan noin 51,8 milj. euroa.
- Etsivään nuorisotyöhön kohdennetaan vuoden 2021 tavoin lisäyksenä 4,5 milj. euroa, joka kohdentuu kokonaisuudessaan kuntasektorille.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät muut kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet

- Oppivelvollisuuden laajentamiseen kohdennetaan 65 milj. euroa vuodelle 2022, ja 107 milj. euroa vuodelle 2023 ja 129 milj. euroa vuodesta 2024 eteenpäin.
- Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen vahvistamiseen perusopetuksessa ja toisella asteella kohdennetaan 20 milj. euroa vuonna 2022 ja 29 milj. euroa vuonna 2023.
- Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan kohdennetaan 60 milj. euroa ja varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan 80 milj. euroa vuonna 2022.
- Hoivahenkilöstön sitovan vähimmäismitoituksen säätämisestä johtuen lähihoitajien koulutukseen varataan lisärahoitusta 43 milj. euroa vuodelle 2022, 30 milj. euroa vuodelle 2023 ja 16,5 milj. euroa vuodelle 2024. Tästä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan noin 30 milj. euroa vuonna 2022, 21 milj. euroa vuonna 2023 ja 11,5 milj. euroa vuonna 2024.

Verotusta koskevat uudet päätökset

- Kotitalousvähennystä öljylämmityksestä luopumisen osalta korotetaan vuosiksi 2022-2027
- Vähäpäästöisten työsuhdeautojen verotusarvoa alennetaan 85 eurolla kuukaudessa vuosille 2022-2025.
- Muutosten arvioidaan vähentävän kunnallisveron tuottoa 4 milj. eurolla vuonna 2022, 2 milj. eurolla vuonna 2023, 3 milj. eurolla vuonna 2024 ja 3 milj. eurolla vuonna 2025.

Keskeisten veroperustemuutosten vaikutus kuntien verotuottoon vuositasolla, milj. eur.	2022	2023	2024	2025
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus ¹⁾	-173	-8	-8	-8
Kotitalousvähennyksen laajentaminen öljylämmityksestä luopumisen osalta	-2	1	0	0
Liikenteen työsuhde-etujen laajennukset ²⁾	-6	-0,5	-2,5	-2
Sote-uudituksen vaikutus kunnallisveron tuottoon	0	-13 460	0	0
Sote-uudistuksen vaikutus kuntien yhteisöveron tuottoon	0	-690	0	0
Irtaimen käyttöomaisuuden korotetut poistot	1	1	13	-2

¹⁾ Tekninen oletus vuosille 2024—2025

²⁾ Sisältää aikaisemmin tehdyt päätökset

Kuntien valtionavut vuosina 2020-2025

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa, kehysvuodet vuoden 2022 hintatasossa

	2020 TA	2020 TA+LTA:t	2021	2022	2023	2024	2025
Laskennalliset valtionosuudet	8 106	9 701	8 754	9 052	3 370	3 408	3 403
VM	7 074	8 652	7 697	7 934	2 282	2 312	2 322
OKM¹⁾	1 032	1 049	1 057	1 118	1 088	1 096	1 081
josta kuntayhtymien osuus	1 041	1 478	1 522	1 541	1 488	1 483	1 467
Muut valtionavut							
OM yhteensä	-	-	1	11	11	32	-
VM yhteensä	40	420	37	253	30	20	20
OKM yhteensä	238	405	285	205	157	159	161
MMM yhteensä	6	7	6	6	6	6	6
LVM yhteensä	43	243	43	43	43	43	43
TEM yhteensä	196	230	247	204	158	160	159
STM yhteensä²⁾	517	900	2 243	565	88	88	88
YM yhteensä	57	94	57	52	32	11	10
Muut valtionavut yhteensä	1 101	2 304	2 924	1 401	554	518	486
Verotulomenetysten kompensatiot	2 269	2 383	2 360	2 601	794	793	806
Valtionavut yhteensä	11 419	14 388	14 037	13 054	4 718	4 719	4 696

¹⁾ Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

²⁾ Sote-uudistuksen myötä suurin osa STM:n hallinnonalan valtionavuista siirtyvät hyvinvointialueille vuonna 2023.

**Tarkemmin kuntien
peruspalvelujen
valtionosuusmomentista
- ja hieman
hyvinvointialuementista**

Budjettineuvos Tero Tyni

Kuntatalouden uudet ja laajenevat tehtävät ja niiden kustannusvaikutukset 2022→2025 (milj. e/v)

- 0,7 hoitajamitoitus 97 → 265,8 *
 - Seulontaohjelma (suolistosyövät) 10 → 10 *
 - Lastensuojelun henkilöstömitoitus 4,8 → 21,7 *
 - Kotihoidon kehittäminen (2023) → 45 *
 - Vammaispalvelujen kehittäminen (2023) → 21,5 *
 - Kansallinen mielenterveysstrategia (2023) → 18 *
 - Hoitotakuu (2023) → 45 *
 - Varhaiskasvatuksen laatu 6,3 → 15
 - Maksuton toinen aste 9,7 → 10,2 (tämä lisäys pp-vos momentilla)
- * Merkityt siirtyvät hyvinvointialueille

Muita kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentin suuruuteen vaikuttavia asioita

- Määräytymistekijöiden tarkentuminen 43 milj.
 - Tästä 13 milj. syrjäisyyskerroin muutoksesta
 - Indeksikorotus 165 (v. 22) → 49,4 (v 23, siirto hyte-alueille jakosuhteella 30/70)
- Vos lisäys 246 mil. → 50 milj.
 - (siirto hyte-alueille jako 30/70 + 24 miljoonan leikkaus osana kehysriihipäätöksiä).
- ”Siirto” hyte-alueille 5,3 mrd. vuodesta 23 eteenpäin (arvio tulee vielä varmuudella muuttumaan)
- Siirto kuntien yhdistymisavustuksiin 10 milj.
- Siirto digikannustimiin 10 milj. 2021-2023

Kustannustenjaon tarkistuksesta 1/2

- Kuntien talouden ennustettavuuden parantamiseksi kustannustenjaon tarkistuksen menettelyä tarkennetaan.
 - Kustannustenjaon tarkistuksen suuret vuosittaiset vaihtelut saadaan minimoitua.
 - Kunta-valtiosuhteessa oikeudenmukainen tapa
- Laskentatavan muutos täsmennetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin syksyllä 2021.
- Kustannustenjaon tarkistus olisi uudella laskentatavalla 562 milj. euroa.

Kustannustenjaon tarkistuksesta 2/2

- Johtuen siitä, että kuntataloutta on tuettu erittäin voimakkaasti v. 2020 ja koronasta aiheutuvat välittömät kustannukset kompensoidaan myös 2021, vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutusta ei huomioida. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa nostetaan sen sijaan noin 246 milj. euroa
- Vuoden 2023 tasolla lisäys on noin 50 milj. euroa. Tässä on huomioitu myös 24 milj. euron sopeutus, joka on osa hallituksen 370 milj. euron uudelleenkohdennuksia.
- Hyvinvointialuemuutoksilla kustannustenjaon tarkistus tulee tehdä täysimääräisesti siirtolaskelman myötä vuoden 2022 kustannustason perusteella

Sote-uudistus ja uudistuksen muutuskustannukset

- - Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus olisi tämänhetkisen arvion mukaan n. 21,1 mrd. euroa vuoden 2023 tasolla.
 - Muodostuu pääasiallisesti siirroista kuntien valtionosuuksista, ns. verokompeista sekä kuntien verotuloista.
 - **Sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja ne tulevat tarkentumaan julkisen talouden suunnitelman 2023—2026 valmistelun yhteydessä.**
- Uudistuksen muutuskustannukset ovat merkittävät.
 - Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän toiminnan käynnistymiseen varattu 47 milj. euroa 2022.
 - ICT-kokonaisuuteen varattu: 175,3 milj. euroa 2022, 99,9 milj. euroa 2023, 90 milj. euroa 2024 ja 45,2 milj. euroa 2025.
 - Lisäksi varauduttu mm. aluevaalien kustannuksiin sekä eri virastojen muutuskustannus ym. -tarpeisiin.
 - Palvelutarpeen arvioitua vuosittaista kasvua korotetaan mm. siirtymävaiheen kustannusten vuoksi 0,2 %-yksiköllä 2023-2029, minkä arvioidaan kattavan mm. palkkaharmonisaation kustannuksia. Palkkaharmonisaatioon liittyen ei varata kehykseen erillisrahoitusta.
- Uudistukseen liittyy valtion myöntämän rahoituksen tason korotus palvelutarpeen kasvuun liittyen (249 milj. euroa 2023, 500 milj. euroa 2024, 710 milj. euroa 2025).